

pel sentit i la fonètica, i pitjor en l'aspecte morfològic i lexical (un participi *EXPELL-UTA?*). Temo que també amb això no es fa més que mostrar les ganes de donar una solució o altra.

Però si estenem la vista més enllà del romànic, anem veient altres noms de l'espurna de figures totes bastant semblants, si bé d'altra banda un poc divergents. Començant pel scr. *sphūlingah* (o neutre *sphūlingam*) precisament 'espurna', p. ex. el mot que emprà Kalidassa en *Vikramorvaçī* quan el rei veu la guspira del rubí reveladora de la presència d'Urvaçī metamorfosada (iv, 63c).

Ara bé aquest no és pas un mot isolat en indoeuropeu: d'una banda la *-l-* podria ser un dels casos freqüents d'ultracorrecció de *-l-* per *-r-*, i així arrencar del robust verb *sphūrjati* 'tronar', 'bramar', que també significà 'aparèixer', 'sorgir', i de més lluny s'uniria amb el nom anglo-saxó de l'espurna, *spearca* (avui angl. *spark*), b-al. mj. *sparke*, i també lit. *spūrgas* 'brot', ags. *spræc* 'tany'; d'altra banda si la *-l-* de *sphūlingah* fos *-l-* originària, s'uniria amb el letó *spulgūt* 'brillar', 'guspirejar', i *spulgans/spilgans* 'irisat', 'rogenç'; però allò potser és preferible, comptant que *-nga-* no pertanyi a l'arrel sinó a una amplificació, i que sigui simplement l'arrel del scr. *sphūrāti* (també en *Vikram*. iv, 74a, i justament en aquella escena de la selva de Surabhikāndara), el qual significa 'engegar a guitzes', 'espurnejar', 'bellugare-se, espeternegar', però apareix ja en el Rig Veda (ii, 12.12; x, 34.9) amb el sentit de 'engegar lluny, repèllir' (angl. *spurn*), de la ben coneguda arrel indoeuropea a què pertanyen l'ave. *sparāiti*, ll. *sperner* 'rebutjar', lit. *spirūti* 'engego coces', a-al. ant. *spurnu*, ags. *spurnan*, angl. *spurn* id. i 'repel·leixo'.

En una paraula, qui sap doncs si el nostre mot no seria simplement una derivació *SPUR-NĀ* (amb un sentit com 'coseta engegada'), d'aquesta arrel, amb una terminació, almenys vagament semblant a la de *spurn*. I no tem que hi ha encara d'altres noms que ens hi acosten del tot, en l'aspecte semàntic, i no ens en allunyen ben bé en el fonètic: pruss. ant. *spanxti* explicat precisament com a «funke» en el glossari d'Elbing (n.º 35), que es lliga amb l'ags. *spincan* 'espurnejar', angl. dial. *spunk* 'espurna', 'esca' i amb el pruss. ant. *panno* 'foc'.

Sense excloure res d'això (al contrari, potser combinant-s'hi, puix que els nostres indoeuropeus no parlaven cap d'aquests dialectes de la llengua mare, sinó un que hi tenia formacions paral·leles, però diferents), veig un enllaç encara més versemblant en llengües esclaves i balcàniques. Primerament el txec antic *pyřina* explicat precisament per «favilla» (accentueu *pyřina*) i que suposa una base *PŪRINA derivada de la més simple i més estesa *PŪRĪO- > txec mod. *pyř* m., *pyři* n. 'caliu' («glühende Asche»), socr. *u-pīriti* 'ventar el foc', txec *pyřeti* 'estar roent, incandescent': és simplement un derivat del nom del foc, comú a quasi tot l'indoeuropeu, PŪR-, alternant amb PEŪŌR/PUN-, d'on el gr. *πῦρ*, el germ. FŪRI- (esc. *furr*, al. *feuer*, angl. *fire*), l'umbre *puro-*, l'hit. *pahhur*, etc., i del qual ve també l'a-al. ant. *funko*, al. mod. *funke* 'espurna' i els citats

noms prussà i anglo-saxó de l'espurna: hi ha doncs, també, en alguns llocs l'alternància *P/SP-* en aquest grup.

I per tant no s'ha de rebutjar la idea que al costat d'aquell PŪRINA proto-eslau hi vagi haver un *SPŪRINA més hipotètic. Perquè és el cas que en els Balcons hi ha rastres justament d'això, en el macedo-romanès *sprunǎ*, al costat del qual altres parlars tenen *spurǎ* i en certs dialectes de la frontera grega es constata *σποῦρνα* 'cendres roentes' («glühende Asche») (Gustav Meyer, *Nachtrag zu Neugriech. Studien* II, en els *Wiener Sitzungsber.* cxxxii, iii, 84). Si això fou llatí vulgar o bé supervivència de l'illiri, qui pot saber-ho: el cas és que hi ha l'albanès tosk *purǎ* «charbon ardent, braise» (amb *rr* < *RN*) que el gran especialista de l'albano-illiri Jokl lliga justament amb el citat txec *pyř* i eslovè *pír* (*ARom.* ix, 303, per més que Pascu en dubti).

En conclusió de tot l'estudi, crec que hem d'abandonar per a aquests mots balcànics les combinacions que es feien per trobar-los un origen llatí, i unir-los decididament amb aquells mots eslaus, i amb el pre-romà dels Pirineus i Catalunya, amb una base, sigui només PŪRNA, sigui alternant PŪRNA/SPŪRNA. Que sigui pre-romà indoeuropeu, bé, però sí que és segur que no pot ser cèltic, car en cèltic la *p* hauria desaparegut. Mentre que la coincidència amb el balcano-illiri ens fa creure en un dialecte dels sorotaptes.

DERIV.: *Espurnar* [probt. Aversó, supra; 1507, Busa, etc., id.]: «Se l'en pujava al coll com quan era nin, y *espurnant-li* les llàgrimes en los ulls, li deya --», Vidal i Val., 1870, *Rosada*, 48; «jo 'm tombo, perquè aquella alabansa que no's diu però que s'entén, me penetra y'm commou tant, que m'haig d'aixugar les llàgrimes que m'espurnan dels ulls», EmVilanova (*Del meu tros*, 101); «avergonyint-se'n la Pepa, fins li espurnaren los ulls», Pons i Mass. (*Trascant p. l. S.* 32); *espurnadís*; *espurnadissa*; *espurnador*, *espurnat*; *espurnall* («raig d'espurnes», *DAG.*), o més ben conegut (el lèxic de les obres tardanes, que cita *AlcM.*, és de segona mà) *espurnegall* Maestrat, Gandesa, Matarr.: «hau vist com en la encrusa / lo ferro que caldeja, / mallant-lo braços jóvens, / si 'n trau d'espurnegall!», GaGirona (*Seidia*, 59).

També *espurnegar* en el *Matarranya*, però més general que aquest i que *espurnar*: *espurnejar* [1647, *DTO.* «*esp. o guspigar*: scintillo»; Lacav.; Belv, etc.] «ell, sortejant-lo, axafa, d'un cop de peu, sa testa, / y 'l monstre dexa caure ses ales y son vol: / sagnós verí *espurneja* les flors, y sa feresta / mirada va apagant-se com llum d'un sac gresol» (*Atl.* ii, 38, no en la versió de 1867); «ab veu trèmola y ulls *espurnejant* de goig, esclamà l'Agna: Ah!, ets tu?», P. Briz (1873, *Coronel d'Anjou*, 69); «s'esforsava per ocultar les llàgrimes que li *espurnejavan* en los ulls», Vidal i Val. (*J. Fl.*, 1880, 227); «encara a aquest, quan lo veu, li *espurnejan* los ulls y explica a tots sos amics lo gran afecte que li du l'amo», Noller (*Notes de c.*, 127). Els valencians: *purnejar*: una noia que està avergonyida diu (en apart): «em *purneben* les galtes», Escalante